

їни. Регламентом встановлюється порядок проведення засідань ЦФК, порядок роботи Президії ЦФК у період між засіданнями, порядок затвердження планів роботи, порядок проведення засідань профільних робочих груп, вибір альтернативного місця проведення засідань, етичні питання, документальне забезпечення роботи ЦФК та інші процедурні питання).

Низка процедурних норм, що регламентують строки розробки Державного формуляру, вимоги до консультативно-експертних груп (у Положенні про ЦФК профільні робочі групи, доцільно уніфікувати термінологію) закріплені у Методиці створення формулярів лікарських засобів, затверджених наказом МОЗ від 22.07.2009 № 529. Разом з тим, пунктом 18.2 зазначеної Методики передбачено наявність окремої вказаної у Положенні про ЦФК процедури розгляду і затвердження рекомендованих до включення до Державного формуляру лікарських засобів на засіданні ЦФК – тобто Регламенту роботи ЦФК, який на сьогодні відсутній.

- Доцільно закріпити порядок затвердження списку запрошених на засідання ЦФК осіб та осіб, які мають право дорадчого голосу. Важливим питанням є участь у засіданнях ЦФК представників комунальних закладів охорони здоров'я (оплата відряджень – питання взаємодії бюджетів різних рівнів).

- Створення дієвого механізму зворотного зв'язку із Секретаріатом та Головою ЦФК, процедури обрання або затвердження осіб, відповідальних за кореспонденцію ЦФК (можливо створення Канцелярії).

- Закріпити вимогу щодо внесення до електронної он-лайн версії Державного формуляру змін відповідно до їх надходження, розгляду та затвердження з метою своєчасного інформування всіх суб'єктів системи охорони здоров'я стосовно внесених корегувань, оскільки видання друкованої версії та електронної версії Державного формуляру один раз на рік не дозволяє оперативно відображати результати роботи ЦФК.

- Контроль та звітність. Відсутнє нормативне закріплення порядку і форми звітності ЦФК, а також щорічна публікація результатів діяльності у загальнодоступній формі. Також необхідно передбачити звітність профільних робочих груп та планування діяльності ЦФК як в цілому, так і по кожній групі із подальшою публікацією (аналогічно до публікацій планів роботи Колегії МОЗ України).

3. Щодо створення Державного формуляру лікарських засобів

Відповідно до пп. 1.2.2. Наказу МОЗ України № 529 від 22.07.2009 р. «Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я» – Державний формуляр це настанова з раціонального використання лікарських засобів, зареєстрованих в Україні, який

містить якісні, ефективні, безпечні, економічно доцільні лікарські засоби, що підтверджено доказовою медициною, тому актуальним є питання доступності Державного формуляру для практичної охорони здоров'я. Пропонується зменшити об'єм Державного формуляру з метою приведення його до форми Настанови, для чого розглянути питання стосовно доцільності внесення всіх торгових найменувань лікарських засобів, зареєстрованих в Україні (до Британського формуляру вносяться тільки брендові лікарські засоби). Включення назв генеричних лікарських засобів доцільно у випадку зазначення їх доведеної ефективності та безпечності.

З метою реалізації зазначеної вище пропозиції, слід внести зміни (доповнення) до п.п. 6.2 пункту 6 розділу 2 Наказу МОЗ № 529 «Критерії відбору лікарських засобів до Державного формуляру»:

Пріоритетним критерієм для включення в Державний формуляр генеричних лікарських засобів, зареєстрованих в Україні, є результати вивчення біоеквівалентності (фармакокінетичної еквівалентності, біоівейвери).

Також необхідно розробити і внести до Методики створення формулярів лікарських засобів критерії виключення лікарського засобу з формуляру.

З урахуванням викладеного вище, слід зазначити, що від ефективності роботи Центрального формулярного комітету МОЗ України залежить раціональний відбір та правильність застосування лікарських засобів, побудова дієвої системи медичного страхування в Україні, оптимізація використання коштів Державного та місцевого бюджетів на забезпечення населення лікарськими засобами та розвиток фармацевтичної промисловості України.

Вороніна Ірина Сергіївна – науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

А. П. Гетьман

ТЕОРІЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

В науковій доктрині сучасного екологічного права України юридична відповідальність за правопорушення в сфері природокористування та охорони довкілля розглядається крізь призму традиційних видів, – дисциплінарної, адміністративної, цивільної та кримінальної, що є віддзеркаленням положень Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Земельного, Водного, Лісового кодексів, Кодексу про надра, законів

«Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про охорону атмосферного повітря», «Про екологічну мережу», «Про екологічну експертизу», «Про мисливське господарство та полювання», інших законодавчих актів екологічного спрямування.

Зокрема, відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» порушення законодавства України про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою встановлену цим Законом та іншим законодавством України дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність.

Разом із наведеним, юридична відповідальність в екологічній сфері має і специфіку, зумовлену особливостями екологічного правопорушення як обов'язкової підстави для застосування санкції до порушників екологічного законодавства. Це знаходить своє віддзеркалення в санкціях, які застосовуються до порушників правил природокористування та охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки. Традиційними є санкції у вигляді штрафів за порушення екологічного законодавства, які передбачені не лише Кодексом про адміністративні правопорушення, але й іншими законодавчими актами екологічного спрямування.

Але специфіка юридичної відповідальності в екологічній сфері знаходить своє відображення не лише в традиційних санкціях у вигляді штрафів. Для такої відповідальності характерним є обмеження чи зупинення екологічно-небезпечної діяльності.

Специфікою юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства є також застосування санкцій у вигляді припинення екологічно-небезпечної діяльності фізичних чи юридичних осіб в адміністративному порядку або за рішенням суду.

Своєрідною санкцією за порушення законодавства в екологічній сфері слід також вважати відкликання екологічних дозволів, ліцензій, позбавлення права спеціального використання природних ресурсів в адміністративному чи судовому порядку.

Широкого застосування в сфері юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства набули такси як різновид санкцій у сфері відшкодування завданої навколишньому природному середовищу шкоди. Такси є своєрідною розрахунковою одиницею, тарифом, що має умовний характер і містить в своєму розмірі наперед визначену оцінку збитків, витрат держави, що виникнуть у зв'язку зі знищенням окремих природних компонентів. Такси враховують, як зазначається в літературі, у вартісному виразі всі негативні майнові наслідки, а також культурну, наукову, історичну цінність природних об'єктів, їх розповсюдженість в даному регіоні та інші

ознаки. Вони становлять завчасно розраховану і зафіксовану оцінку заподіяної екологічної шкоди у вигляді кратності до розміру мінімальної заробітної плати чи неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Як свідчить проведений аналіз, в екологічному законодавстві сформовано міжгалузевий комплексний інститут юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Але зазначений інститут не є досконалим і таким, який можна вважати завершеним, що викликає необхідність проведення всебічного наукового аналізу та розробки для правозастосовчої діяльності теоретично обґрунтованих рекомендацій у відповідній сфері суспільних відносин. Зокрема, потребує свого дослідження науково-теоретичне обґрунтування концепції юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, як одного із важливих інститутів екологічного права, потребує з'ясування зміст поняття «юридична відповідальність в екологічній сфері» та його особливості, розробка системи принципів юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, визначення місця такої відповідальності в системі загальної юридичної відповідальності, доктринальне формулювання поняття, з'ясування суті, аналіз складу і ознак екологічного правопорушення, яке тягне юридичну відповідальність. Актуальним в науковому аспекті є розробка класифікації екологічних правопорушень, за які застосовується юридична відповідальність, дослідження системи органів, що застосовують заходи юридичної відповідальності в екологічній сфері, аналіз основних санкцій юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, з'ясувати процедурні особливості застосування заходів юридичної відповідальності до правопорушників, нарешті, здійснити оцінку стану законодавства в сфері охорони навколишнього природного середовища, яке торкається юридичної відповідальності, з'ясувати недоліки та прогалини у правовому регулюванні.

На завершення слід зазначити, що юридична відповідальність в екологічній сфері є одним із різновидів загальної юридичної відповідальності. Її відмінною ознакою є те, що вона застосовується за скоєння екологічного правопорушення, тобто діяння, що порушують правові норми екологічного законодавства. Юридичну відповідальність за екологічні правопорушення необхідно розглядати як обов'язки винних осіб понести покарання у формі позбавлення особистого, організаційного або майнового характеру. Негативні наслідки, що застосовуються до правопорушників, повинні бути передбачені в санкціях відповідних правових норм. Юридична відповідальність в екологічній сфері є однією із форм державного примусу, а тому застосовується державними інститутами (судовими органами, центральними або місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування), у відповідній процесуальній формі, – кримінально-процесу-

альній, адміністративно-процесуальній, цивільно-процесуальній, еколого-процесуальній.

*Гетьман Анатолій Павлович – д.ю.н., професор, академік
НАПрН України, завідувач кафедри екологічного права, проректор
з наукової роботи, Національний юридичний університет
ім. Ярослава Мудрого*

О. О. Дмитрик

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ» ЩОДО ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Положення розділу XII Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р, № 1556-VII (далі – Закон України «Про вищу освіту») «Фінансово-економічні відносини у сфері вищої освіти» забезпечують реалізацію концепції автономності вищого навчального закладу. Дійсно, будь-яка незалежність передбачає існування відповідних джерел фінансування видатків і без них неможлива.

Зокрема, частиною другою ст. 70 Закону України «Про вищу освіту» передбачено, що власні надходження державних і комунальних вищих навчальних закладів, наукових установ, отримані від плати за послуги, що надаються згідно з освітньою, науковою та навчально-виробничою діяльністю, благодійні внески та гранти відповідно до рішення, прийнятого вченою радою вищого навчального закладу, наукової установи, зараховуються на спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в територіальному органі центрального органу виконавчої влади у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, або на поточні та/або вкладні (депозитні) рахунки установ державних банків. Зазначені доходи, а також відсотки, отримані від розміщення коштів вищого навчального закладу, наукової установи на вкладних (депозитних) рахунках в установах державних банків, включаються до фінансового плану (кошторису) вищого навчального закладу, наукової установи і можуть використовуватися на придбання майна і його використання, капітальне будівництво та ремонт приміщень, поліпшення матеріально-технічного, навчально-лабораторного, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу тощо в межах статутної діяльності вищого навчального закладу, наукової установи.

Наведенні положення мають своїм спрямуванням закріпити фінансову автономію ВНЗ. Тут можна виокремити дві новели у переліку прав державних та комунальних ВНЗ як бюджетних установ: 1) можливість використовувати власні надходження на свій розсуд (придбання майна і його використання, капітальне будівництво та ремонт приміщень, поліпшення матеріально-технічного, навчально-лабораторного, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу тощо в межах статутної діяльності вищого навчального закладу, наукової установи); 2) можливість відкриття поточних та/або вкладних (депозитних) рахунків в установах державних банків.

Разом із тим, зазначена норми не узгоджується із чинним Бюджетним кодексом України. Так, наразі правова регламентація доходів, які державний чи комунальний ВНЗ отримує від надання дозволених законодавством платних послуг, здійснюється ст. 13 Бюджетного кодексу України. Такі доходи є власними надходженнями бюджетної установи, адже фактично це кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності.

Як випливає із ст. 13 Бюджетного кодексу України, власні надходження бюджетних установ включаються до спеціального фонду бюджету і використовуються бюджетною установою лише на чітко визначені цілі. У випадку із доходами, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг, це покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю (перша підгрупа першої групи).

Фактично ми маємо справу із діаметрально різною правовою регламентацією доходів державних і комунальних ВНЗ, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. За Бюджетним кодексом України бюджетна установа не наділена правом самостійно вирішувати напрями використання таких доходів, має кошторис, який підлягає затвердженню, а керівник ВНЗ несе персональну відповідальність за використання вже бюджетних коштів. При цьому говорити про певну конкуренцію норм різних законів неможна, адже саме Бюджетний кодекс України є спеціальним законом, що регулює відносини, які виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетних коштів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу.

Наступним елементом фінансової самостійності державних і комунальних ВНЗ, що передбачені Законом України «Про вищу освіту», є можливість відкриття поточних та/або вкладних (депозитних) рахунків в установах